

Asia: VN/26873/2024

## **Lausuntopyyntö: Naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan torjumisesta annetun direktiivin (NKV-direktiivi) täytäntöönpano; työryhmän mietintö**

### **Direktiivin suhde nykytilaan**

Mitä huomioita teillä on kansallisen nykytilan ja direktiivin suhteen arvioinnista? Pyydämme arviossanne keskittymään siihen, mitä direktiivi näkemyksenne mukaan edellyttää vähimmäistasolla.

-

### **Keskeiset ehdotukset**

Mikä on näkemyksenne esityksen keskeisistä ehdotuksista ja suhteesta direktiivin edellyttämään vähimmäistasoon? Pyydämme kommentoimaan jokaista kohtaa erikseen kunkin otsikon alle.

-

### **Asianomistajan suojelun tarpeen arviointia koskeva ehdotus**

-

### **Rikoslain muuttamista koskeva ehdotus**

-

Ehdotus erityisen suojelun tarpeessa olevan asianomistajan kuulustelua koskevien säännösten laajentamisesta koskemaan seksuaalirikoksen tai lähisuhdeväkivallan asianomistajan lasta tai asianomistajan kanssa samassa kotitaloudessa asuvaa hänestä riippuvaisessa asemassa olevaa henkilöä, joka on muodollisesti rikosprosessissa todistajan asemassa

-

Ehdotus asianomistajan yhteystietojen välittämistä tukipalveluihin koskevan säännöksen laajentamisesta koskemaan erityisen suojelun tarpeessa olevaa seksuaalirikoksen tai lähisuhdeväkivallan asianomistajaa

-

**Ehdotus yhdenvertaisuusvaltuutetun tehtävästä jatkossa seurata ja arvioida Istanbulin sopimuksen ohella NKV-direktiivin tarkoittamia toimintapolitiikkoja ja toimenpiteitä, joiden tarkoituksena on ehkäistä ja torjua direktiivin soveltamisalaan kuuluvan väkivallan kaikkia muotoja**

-

**Seri-tukikeskuksia koskeva ehdotus**

-

**Seri-tukikeskuksiin liittyvä muutosehdotus sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annettuun lakiin**

-

**Vaikutukset**

**Millaisia taloudellisia vaikutuksia arvioitte esityksellä olevan?**

-

**Millaisia vaikutuksia viranomaisten toimintaan arvioitte esityksellä olevan?**

-

**Millaisia muita yhteiskunnallisia vaikutuksia arvioitte esityksellä olevan?**

-

**Millaisia muita vaikutuksia arvioitte esityksellä olevan? (Esimerkiksi ihmisryhmiin kohdistuvat vaikutukset)**

-

**Vaihtoehtoiset ratkaisut**

**Onko jokin muu tapa, jolla direktiivin edellyttämät vähimmäisvelvoitteet voitaisiin toteuttaa?**

-

**Suhde perustuslakiin ja säätämisjärjestys**

**Miten kommentoitte mietinnön näkemyksiä, jotka koskevat suhdetta perustuslakiin ja säätämisjärjestystä (mietinnön jakso 11)?**

-

**Muut havaintonne ja kommenttinne esitysluonnoksesta**

**Voitte lausua tämän väliotsikon aiheesta alla.**

-

Muut havaintonne ja kommenttinne direktiivin vähimmäisvelvoitteita pidemmälle menevistä (kansallisista) tarpeista naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan torjumiseksi?

**Voitte lausua tämän väliotsikon aiheesta alla.**

-

## Lausunnonantajan lausunto

**Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään**

Ihmisoikeusliitto kiittää mahdollisuudesta lausua Naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan torjumisesta annetun direktiivin toimeenpanoa koskevasta mietinnöstä.

Ihmisoikeusliiton sukupuolistuneen väkivallan vastaisen työn painopiste on kunniaan liittyvän väkivallan, mukaan lukien tyttöjen ja naisten sukuelinten silpominen, torjuminen. Silpomisen vastaista työtä Ihmisoikeusliitto on tehnyt pisimpään kuin yksikään muu taho Suomessa, jo vuodesta 2002.

Toimimme silpomisen läpikäyneiden ja sen riskissä olevien parissa tarjoten heille tietoa ilmiöstä, Suomen lainsäädännöstä ja ihmisoikeusvelvoitteista sekä mahdollisuuksista saada tarvittavaa hoitoa ja tukea. Meillä on vahva asiantuntemus siitä, kuinka tyttöjen ja naisten sukuelinten silpomisen läpikäyneiden hoitoon ja palveluihin pääsy toteutuu Suomessa.

Resurssisyistä käsittelemme lausunnossamme suppeasti vain direktiiviin sisältyviä tyttöjen ja naisten sukuelinten silpomiseen liittyviä velvoitteita.

Naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan torjumisesta annetun direktiivin 3 artiklassa edellytetään silpomisen kaikkien muotojen sekä tytön tai naisen pakottamista ja järjestämistä edellä mainittuihin tekoihin säätämistä rangaistavaksi. Vuoden 2025 alussa edellä mainitut kohdat lisättiin rikoslakiin omana rikosnimikkeenään. Ihmisoikeusliitto on tyytyväinen pykälän muotoiluun ja erityisesti siihen, että syyteoikeuden vanhentuminen alkaa vasta uhrin tultua täysi-ikäiseksi.

Naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan torjumisesta annetun direktiivin 27 artiklassa säädetään tuesta tyttöjen ja naisten sukuelinten silpomisen läpikäyneille. Kuten direktiivin toimeenpanoa koskevassa mietinnössä todetaan, artiklan 1 kohdan mukaan jäsenvaltioiden on varmistettava uhrien tarpeisiin yksilöity tehokas, ikätasoa vastaava ja helposti saavutettava tuki tarjoamalla gynekologista, seksologista, psykologista ja traumahoitoa – ja neuvontaa.

Mietinnössä todetaan, että ”hoitoon hakeutuminen alkaa todennäköisesti yhteydenotosta tai ohjauksesta perusterveydenhuoltoon, jossa arvioidaan hoidon tarve, annetaan uhrin tarvitsemaa hoitoa, ja tarvittaessa kirjoitetaan lähete erikoissairaanhoidon.” (s. 124)

Ihmisoikeusliiton näkemyksen mukaan tyttöjen ja naisten sukuelinten silpomisen läpikäyneiden pääsy hoidin ja tuen piiriin on puutteellista. Erityisesti korjausleikkaukseen pääsyssä on esteitä. Korjausleikkauksella tarkoitetaan tyttöjen ja naisten sukuelinten silpomisen yhteydessä vaurioitettujen sukuelinten korjaamista.

Edellisessä lainauksessa todetaan, että silpomisen läpikäyneelle kirjoitetaan tarvittaessa lähete erikoissairaanhoidon. Ihmisoikeusliiton tiedossa on useita tapauksia, joissa silpomisen läpikäynyt nainen ei ole pyynnöstään huolimatta saanut lääkäriltä lähetettä HUS:n plastiikkakirurgian poliklinikalle, joka on ainoa taho Suomessa, jossa silpomisen korjausleikkauksia tehdään. HUS:n plastiikkapoliklinikassa korjausleikkauksia tekevä kirurgi on nimenomaisesti kertonut Ihmisoikeusliitolle, että lähettävän lääkärin ei tule arvioida asiakkaan tarvetta korjausleikkaukseen, vaan se tehdään plastiikkakirurgian poliklinikalla, jossa leikkauksen tarpeen arviolle on riittävä asiantuntemus.

Vaikka korjausleikkaukseen pääsy on siis teoriassa mahdollista, sen tosiasiallisessa saavutettavuudessa on puutteita. Silpomisen läpikäyneiden yhdenvertainen kohtelu ei toteudu, sillä kaikki eivät saa lähetettä eikä kaikilla ole mahdollisuutta tulla Helsinkiin toimenpiteeseen. Mietinnössä todetaan, että ”edelleen toimenpiteeseen ohjaaminen on vähäistä ja toimenpiteitä tehdään vain muutamia vuosittain” (s. 125). Tästä voi saada sen käsityksen, että silpomisen läpikäyneet eivät hakeutuisi korjausleikkaukseen, mutta kuten todettu, lähetteen saaminen ei aina onnistu. Lähetteen saamisen lisäksi haasteena on asiakkaalle annettu puutteellinen tieto. Mietinnössä todetaan (s. 125), että korjausleikkauksen yhteydessä on mahdollisuus psyykkiseen ja seksuaaliseen tukeen ja hoitoon. Tiedämme naisen, jonka silpomistrauma aktivoitui korjausleikkauksen jälkeen. Hän oli soittanut plastiikkakirurgian poliklinikalle asian vuoksi ja vasta silloin hänelle kerrottiin mahdollisuudesta saada tukea. Korjausleikkausta ennen tai sen jälkeen asiasta ei ollut mainittu eikä siitä ollut tietoa myöskään ohjeissa, jotka hän sai leikkauksen jälkeen kotihoitoa varten.

Korjausleikkauksen lisäksi tyttöjen ja naisten sukuelinten silpomisen läpikäyneet voivat tarvita avausleikkauksen. Avausleikkauksessa avataan WHO:n määrittelyn mukaisen tyyppi III:n mukaan tehdyn sukuelinten silpomisen yhteydessä yhteen ommellut häpyhuulet ja se on toimenpiteenä yksinkertainen verrattuna korjausleikkaukseen. Avausleikkauksia tehdään laajasti naistentautien poliklinikoilla ja synnytysairaaloissa. Avausleikkausten kohdalla ongelma ei ole saatavuudessa, vaan siinä, kuinka se tehdään. Ihmisoikeusliiton tiedossa on, että avausleikkausta ennen tai sen jälkeen asiakkaalle ei useinkaan anneta riittävästi tietoa siitä, miten leikkaus vaikuttaa hänen minäkuvaansa tai seksuaalisuuteen. Terveystieteiden ammattilaisen näkökulmasta rutiinileikkaus voi olla asiakkaalle valtavan suuri muutos, jonka yhteydessä tulisi aina olla mahdollisuus keskusteluapuun ja seksuaalineuvontaan. Näin ei tietojemme mukaan useinkaan tapahdu. Tiedämme myös ainakin yhden naisen, jolta oli neuvolassa kysytty, haluaako tämä avausleikkauksen, mutta hänelle ei ollut kerrottu, mitä se tarkoittaa eikä nainen ollut rohjennut kysyä.

Mietinnössä todetaan, että THL valmistelee parhaillaan silpomisen läpikäyneille hoitopolkua, joka valmistuu vuoden 2026 loppuun mennessä. Hoitopolussa tulee huomioida yllä esittämämme huolenaiheet ja esittää niihin konkreettisia parannuksia.

Viranomaistoimien vahvistamisen lisäksi on tärkeää resursoida tyttöjen ja naisten sukuelinten silpomisen torjumisen parissa toimivien järjestöjen työ, jotta silpomisen läpikäyneet saisivat tarvitsemansa tiedon ja tuen ja jotta yksikään Suomessa asuva tyttö ei joutuisi kokemaan sukuelinten silpomista.

Latvala Johanna  
Ihmisoikeusliitto